

Kuntien harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen hakeminen vuonna 2025

KH 15.09.2025 § 340

1449/02.05.01.00.00/2025

Kunnan valtionosuutta voidaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 27 §:n mukaan korottaa hakemuksesta harkinnanvaraisesti valtion talousarvion rajoissa, jos kunta ensisijaisesti poikkeuksellisten tai tilapäisten kunnallistaloudellisten vaikeuksien vuoksi on lisätyn taloudellisen tuen tarpeessa. Sen arvioinnissa otetaan huomioon myös paikalliset erityisolosuhteet.

Valtionosuuden korotuksen myöntämisen ehtona on, että kunta on hyväksynyt suunnitelman taloutensa tasapainottamiseksi toteutettavista toimenpiteistä. Toimenpiteet aikatauluineen ja euromääräisine vaikutuksineen on esitettävä hakemuksessa.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 27 §:n 2 momentin mukaan valtionapuviranomainen voi asettaa korotuksen myöntämiselle ja käytölle myös muita kunnan talouteen liittyviä ehtoja. Valtionosuuden korotus voidaan seuraavina vuosina jättää myöntämättä tai se voidaan myöntää alennettuna, jos esitettyjä toimenpiteitä tai asetettuja ehtoja ei ole noudatettu.

Mainitun lainkohdan perusteella ministeriö asettaa valtionosuuden korotuksen käytölle seuraavat ehdot hyväksytyn talouden tasapainotussuunnitelman lisäksi:

1. Korotus ei saa aiheuttaa vastaavan suuruista kunnan omassa päätättävällässä olevien menojen lisäystä. Tämä koskee sekä käyttötalous- että investointimenoja. Korotus on tarkoitettu tukemaan kunnan omia talouden tervehdyttämistoimenpiteitä, joihin kunnan on syytä varautua avustuksesta riippumatta.
2. Korotus on tarkoitettu varautumiseen niihin talouden tervehdyttämistarpeisiin, jotka ovat syntyneet kunnan talouden aikaisemman kehityksen johdosta. Tällaisia tarpeita ovat muun muassa varautuminen lainanhoitokustannuksiin, alijäämien kattamiseen ja tiedossa oleviin tuloperusteiden jo tapahtuneisiin muutoksiin.
3. Kunta toteuttaa kuntalain 118 §:n mukaisen arviointiryhmän ehdotuksen mukaiset toimenpiteet palveluiden edellytyksen turvaamiseksi. Edellä mainittu ehto koskee niitä kuntia, joihin on asetettu mainitun lain 118 §:n mukainen arviointiryhmä.

Harkinnanvaraisen valtionosuuden korotukseen on kä yttävissä enintään 10 000 000 euroa. Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 4 5 §:n 2 momentin mukaan korotusta on haettava valtiovarainministeriön päättämään ajankohtaan mennessä. Hakemukset tulee toimittaa 23.9.2025 klo 16.15 mennessä. Kuntien harkinnanvaraisesta valtionosuuksien korotuksesta päättää valtiovarainministeriön esityksestä valtioneuvosto. Kuntien valtionosuuslain 46 §:n 6 momentin mukaan korotuksen maksamisen ajankohdasta päättää valtiovarainministeriö. Myönnetyt korotukset maksetaan kuitenkin vuoden 2025 loppuun mennessä.

Valtiovarainministeriön ohjeistuksen mukaan hakemuksessa tulee yksilöidä kaikki perusteet ja erityisolosuhteet, joita kunta pitää syynä kuluven vuoden talouden poikkeuksellisiin ja tilapäisiin vaikeuksiin. Perusteluissa on syytä painottaa sellaisia tietoja, joita ei saada yleisistä tilastoista tai Valtiokonttorille raportoiduista taloustiedoista. Mikäli kunta on hakenut korotusta myös edellisenä vuonna, perusteluissa tulee ilmetä syyt korotuksen hakemiselle peräkkäisinä vuosina. Hakemuksessa tulee arvioida erityisesti vuoden 2025 tilannetta. Perusteluissa tulee esittää myös ne toimenpiteet, joita kunta on tehnyt tai on tekemässä poikkeuksellisten tai tilapäisten talousvaikeuksien korjaamiseksi.

Kaupungin talouden tilanne on haastava. Kaupungin talouden vaikeudet eivät harkinnanvaraisen valtiosuuden korotuksen ehtojen mukaisesti kuitenkaan ole tilapäisiä ja poikkeuksellisia, vaan ensisijassa rakenteellisia. Taustalla on ollut erityisesti kaupungin tulokertymän – verotulojen ja valtiosuuksien – tason vakiintuminen sote-uudistuksen jälkeiselle aiempaa matalammalle tasolle. Talouden tasapainottamiseksi kaupunginvaltuusto on 17.6.2024 hyväksynyt talouden sopeutuksen linjaukset, joihin sisältyvillä toimenpiteillä tavoitellaan pysyviä muutoksia menorakenteeseen ja/tai tulokertymään, jotta verorahoituksen ja palvelutoiminnan menojen vastaavuus saadaan tasapainoon. Kaupungin taseessa on myös ylijäämäpuskuria. Vuoden 2024 tilinpäätös muodostui lopulta ylijäämäiseksi ja kuluven vuoden tulos on sopeutustoimien myötä lähellä tasapainoa.

Oheismateriaalina ohje kuntien harkinnanvaraisen valtiosuuden korotuksen hakemiseen vuonna 2025.

Valmistelija: talousjohtaja

Kaupunginjohtajan päätösehdotus:

Kaupunginhallitus päättää

olla hakematta harkinnanvaraisen valtiosuuden korotusta.

Päätös:

Hyväksyttiin yksimielisesti.